

Discurs de deschidere la a II-a ediție a STRESS CONGRESS, “Stres și longevitate”, Palatul Parlamentului, 31 octombrie 2019

Distinsă audiență,

Când doamna profesor Luiza Spiru m-a invitat să țin discursul de deschidere al Congresului „Stres și longevitate”, cred că nu a avut în vedere faptul că, împlinind 80 de ani, intru cu acte în regulă în rândul longevivilor și nici cât am fost supus stresului în calitate de președinte al României în perioada 1996-2000. Cred că, mai degrabă, s-a gândit la un dialog între cercetătorii unor științe care, deși par foarte independente, au multe lucruri în comun. Și poate cine ar fi mai potrivit să vorbească despre longevitate și despre stres decât un profesor de geologie? Pentru că, dacă vorbim despre longevitate evocând vârsta, avem nevoie de un referențial și acesta nu poate fi altul decât vârsta pământului. Din cele peste patru miliarde de ani care însumează vârsta pământului, dacă alegem perioadele care desemnează tipurile de viață, observăm că paleozoicul a durat în jur de 300 de milioane de ani, mezozoicul în jur de 200 milioane de ani și neozoicul în jur de 65 de milioane de ani. Ele au fost urmate de cuaternar, perioada în care a apărut omul, în urmă cu peste 1 milion de ani, în care se încadrează preistoria de sute de mii de ani: paleoliticul, mezoliticul, neoliticul și se încheie cu ceea ce considerăm a fi istoria civilizației din ultimii zeci de mii de ani. Am ales vârste rotunde pentru a mă detașa de orgoliul unor cercetători geologi care au pretenția unei exactități la nivelul a zeci de milioane sau la milioane de ani.

Dacă dorim să vorbim despre stres, trebuie să ne amintim că prin 1955, când a început pentru prima dată să fie evocat stresul în medicină, acest termen a fost împrumutat din geologie, unde stresul fusese desemnat mai înainte pentru a indica presiunile laterale în orogeneză, acesta fiind preluat, la rândul său, din teoria mecanicii. Stresul în geologie nu este un fenomen negativ. El a configurat relieful actual al Terrei și cea mai importantă catenă orogenică alpino-carpato-himalayană care începe în Oceanul Atlantic și se termină în Oceanul Pacific s-a format datorită stresului.

Dragi colegi, nu mă îndoiesc că dorim cu toții să fim cât mai longevivi, să avem o viață frumoasă și plină de împliniri și să înșelăm moartea, singura certitudine a condiției umane. Este aspirația pe care o regăsim în basmul care ne-a marcat copilăria, *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*. Deoarece un alt motiv pentru care am fost invitat la un congres al cercetătorilor științifici poate fi calitatea mea actuală de președinte al Institutului de Studii Avansate pentru Cultura și Civilizația Levantului, vreau să vă readuc în memorie din

opera unui bine cunoscut savant orientalist român pe plan mondial – Mircea Eliade, nuvela *Tinerete fără de tinerețe*.

Nuvela fantastică *Tinerete fără de tinerețe*, o replică la basmul eminescian pe care l-am evocat la început, a fost ecranizată de regizorul american Francis Ford Coppola, nu întâmplător în România – primele cadre din film fiind trase chiar la Institutul de Geriatrie „Ana Aslan”.

Tinerete fără de tinerețe este povestea unui bătrân profesor din perioada interbelică care se decide să-și pună capăt vieții, o viață pe care el o considera monotonă și ratată, pentru că visul său de mărire, de a deveni un orientalist renumit, aspirațiile intelectuale și erotice din tinerețe nu i se împliniseră niciodată. Este salvat în ultimul moment prin lovitura unui fulger, moment în care bătrânul reîntinerește subit, devine imun la orice semn de îmbătrânire, iar capacitățile sale intelectuale sporesc într-atât încât are acces la *memoria colectivă ancestrală*. Devine o personalitate savantă, vânată de serviciile secrete, trăiește câteva decenii viața pe care și-o dorea, își sărbătorește centenarul la Nisa, în compania unei femei frumoase... Am putea spune că i se oferă viața pe care o visa, numai că neputința de a-și împărtăși identitatea și povestea pe care o trăia îl determină să se întoarcă în orașelul de provincie pe care îl părăsise înainte de a lua hotărârea de a se sinucide. La fel ca în basmul lui Eminescu, urmează inerentul transfer energetic cu mediul înconjurător: ajuns în locul natal, îmbătrânește din nou, își pierde toate calitățile intelectuale și singurele amănunte pe care și le mai amintește din ultima parte a vieții sale bogată și palpitantă nu sunt împlinirile personale, ci evenimentele celui de-al Doilea Război Mondial, bombele de la Hiroshima și, mai apoi, primul pas al omului pe Lună...

Dincolo de toate implicațiile sale metafizice, această nuvelă este o ilustrare a ceea ce medicii specialiști în domeniu ca dumneavoastră ne sfătuiesc să facem pentru gestionarea stresului: concomitent cu stabilirea unor scopuri și obiective realiste de tipul *ce doresc de la viață?*, avem nevoie de stabilirea priorităților și a limitelor personale – conștiința că suntem un punct minuscul într-un univers infinit de bogat, că lumea nu începe și se termină cu visurile și aspirațiile noastre, ceea ce ne ajută nu numai să gestionăm stresul dar și să ne găsim locul nostru și al contribuției noastre în lumea în care trăim.

Doresc să închei reamintind că datorită progreselor din domeniul medicinei din ultimele decenii, oamenii trăiesc mai mult. Și dacă chirurgii și specialiștii în medicină internă ne acordă „un supliment de viață”, medicii gerontologi și cercetătorii stresului ne ajută să trăim mai demn și mai frumos. Este motivul pentru care trebuie să le fim recunoscători.